

Hocam Sedad Bey

Y. Mimar Murat Eriç

Prof. Dr. Murat Eriç

1967 yılında GS Akademisi
Y. Mimarlık Bölümünden mezun
olmuş ve aynı yıl kurumda
asistanlığa başlamıştır.
1972'de Dr. (İTÜ), 1974 yılında
Doçent ve 1981 yılında da
Prof. ünvanlarını almıştır.
1975 -1996 yılları arasında, "
MSÜ Yapı Fiziki ve Malzeme
Araştırma Laboratuvarlarını"
kurmuş ve kurum içinde çeşitli
idari görevlerde bulunmuştur.
70'in üstünde yayını, yurt
dışında ve yurt içinde vermiş
olduğu 80'i aşkın konferansı
vardır. Araştırmalarından biri
uluslararası değer kazanmış,
8 kitabından biri de ulusal
"Araştırma Ödülü" almıştır.
Ayrıca mimarlık yarışmalarına
ulusal ve uluslararası 38
katılımı olmuş, bunlardan 11'i
ödül kazanmıştır. 2005 yılında
kendi isteği ile emekliliğe
ayrılmış, halen Mimar Sinan
Güzel Sanatlar Üniversitesi ile
Bahçeşehir Üniversitesi
Mimarlık Fakültelerinde Mimari
Proje hocası olarak part-time
görev yapmaktadır.

Yıl 1962 Kasım ayının başı. O zamanki
adıyla Güzel Sanatlar Akademisi'nin
birinci sınıfında öğrenciyim. Bizim
kayıtlarımızı yapan güçlü, dirayetli
ve de sarı saçlı hoş bir hanım kararlı bir
eda ile bizi sınıfımıza götürdü. "Burada
ders yapacaksınız. Hocalarınızı bekleyin.
İçinizden biri gelsin. Ona devam defterini
vereceğim." dedi. O günden sonra kara
kaplı defterin sahibi bendim. Ve
arkadaşlarımı "Hoca geliyor" diye

uyarmak, gelecek hocayı da kapıda
beklemekle kendimi görevlendirmiştim.

Aradan 1 yıl geçmişti. Bir gün baktım,
müdür odasının önünde oturan zayıf ve
kibar odacı saygıyla ayağa kalktı. Uzun
boylu yakışıklı ve gayet şık kruvaze
giyimli bir beyefendi onu başını hafif sola
indirerek selamladıktan sonra, vakur
adımlarla uzun koridoru geçerek bana
doğru geliyordu.

Diğer hocalarımızdan çok farklı bir tavır vardı. Bir asalet, bir sahiplenme, bir gurur sergiliyordu adeta. Kendisini sınıfın kapısında elinde defter karşıladığımda, bana da başını hafifçe sola eğilerek selam verdi. Eline tebeşiri alıp çizmeğe başladığında çizdiği aşık ve merteklerin düzgünlüğü hala gözlerimin önünde. Bir gün asma çatıları anlatıyordu. Kendisi prensip olarak çok konuşmaz, bir noktayı göstererek “anladınız di mi kuuzum, efendim” derdi. Çok kere anlamazdık, ama onun sonradan üzerinde düşünmemizi sağlamak istediğini anlamıştık. Bir arkadaşımız vardı uzun boylu iri cüsseli. Gözleri onun üzerine takıldı. “Siz kuuzum geliniz. Bacaklarınızı açınız. Eğiliniz ve kollarınızı uzatınız. Şimdi tutunuz. Anladınız mı asma çatının babasını.” dedi, dönüp sınıftan çıktı. Uzun süre arkadaşımız olduğu yerde donmuş, biz ise şaşkın şaşkın birbirimize bakıyorduk.

Kendisinin güldüğünü pek kimse görmemişti. Ancak yine bizim sınıfta başka bir olay meydana geldi. Bacaları çiziyordu. Birden dönüp, “Bu nasıl temizlenir di mi” diye sordu. İkimizde Antalyalı çok çalışkan bir arkadaşımız vardı. Elini kaldırdı. “Bizde bacanın yukarisından beyaz bir horoz atarlar. Alttan kara çıkar. O horoz beyaz çıkıncaya kadar atmaya devam ederler.” dedi. Bir an elini yüzüne götürüp gülmesini gizleyerek ve de “horoz mu” deyip arkasını dönüp çıkması, belki de onun için bir ilkti.

Ders aralarında en büyük eğlencemiz bezden yuvarlak tahta silgisini tebeşire bulayıp birbirimize atmaktı. Çoğumuzun giydiği koyu renk ceketler üzerinde bıraktığı beyaz izlerle belki de sanatsal arayışlarımızı gideriyorduk. Dadaizmin etkisinden olsa gerek. Bu esnada uzun boylu, iri yapılı bir ağabey gelip ön sıraya

oturuyor, tahtada çizilenleri defterine kopyalıyordu. Kara kaplı defterin bana verdiği sorumlulukla bir ona yaklaştım. “Abi anladığım kadarıyla sen asistansın. Hoca seni içeri almıyor. Ama sınıf bu haldeyken senin burada oturman da olmuyor. Benim defterim fena değildir. Beğenirsen her dersten sonra sana vereyim, al git .” dedim. Böylece bu sorun da çözülmüş oldu.

Bir gün kar yağmış, hocayı bekliyoruz. Her kafadan ayrı bir ses çıkıyor. “Belki Hoca gelmez.” diye sevenler çoğunlukta. Bulduğumuz sınıfın penceresinden rıhtıma ve denize doğru bakarken gözlerim kar üzerindeki ayak izlerine takıldı. Bembeyaz karın üzerinde bir ileri bir geri yürünmüştü. Anladım ki hoca bizden önce gelmişti. Kara kaplı defteri kapıtığım gibi kapıdaki nöbetime gittim. Bir ahşap çatı planı çizerek hocaya karşı o yılki ödevimizi tamamladık.

Aradan bir yıl daha geçmişti. Artık dördüncü sınıf öğrencisi idim. Zaten ilk projeyi de onun güler yüzlü yardımcısının yönetiminde, üçüncü projeyi de yine Akademinin önde gelen, esprileri ile ortalığı neşeye boğan, İstanbul beyefendisi bir hocada yapmıştım. Şimdi de Sedat Hoca’yı daha yakından tanımak istiyordum. Ve onun Proje Atölyesi’ni seçtim. Ayrıca Rölöve dersinin de hocasıydı. Bu kez biz onun odasına gidiyorduk. Burada artık elimde kara kaplı defter yoktu. Ancak başka görevlerim vardı. Hoca’nın kapısına geliş saatlerine göre tashiğ gösterecek arkadaşların adını yazmak ve Hoca’nın kurşun kalemlerini açmak gibi. Odaya iki kişiden fazlası giremezdi. İçeri girince de uyulması gereken bazı kurallar vardı. Örneğin kesinlikle Hoca’nın masasına hiçbir öğrenci yaslanamazdı. Hoca’nın “başka,

başka” şeklindeki isteklerinin karşılanması için bir eskiz tomarı ile girilmesi uygun olurdu. Soru sorulmaz, Hoca'nın proje üzerindeki yaptığı bir karalamanın ne mânâya geldiği, dışarıya çıkıldıktan sonra kafa kafaya verilerek çözümeğe çalışılırdı.

Örneğin bir kız arkadaşımızın gayet itina ile çizdiği bir lokanta projesinin mutfak bölümünü kurşun kalemle hiç üşenmeden önce dikine sonra yatay sonrada çift yönlü diyagonal taradı. Ve kalemi elinden bırakıp, “buyurun, çıkınız, efendim.” dedi. Kız dışarıda gözü yaşlı karalanmış paftasına bakıyordu. Belli ki sabahlamış ve bir o kadar da itina göstermişti. Daha sonra birlikte keşfettik ki, Hoca salon ve mutfak arasındaki oransızlığı vurgulamak istemiş.

Eğitim tarzı şu idi: Önce öğrencinin konu hakkında yeterince bilgili olmasını ister, ancak sonra ona yol gösterirdi. Örneğin ben projede karşısına çıktığım zaman ilk sözü “kuuzum efendim siz Perret, Auguste Perret'i biliyor musunuz?” demişti. Buradaki mesaj açıktı. Bana geldiniz ama siz benim ustamı da tanıyın idi. Ertesi gün

sahaflara gidip, büyük tesadüf bir Perret kitabı bulmuştum. Mazeret tanıyan biri de değildi. Çünkü mimarlık mesleğine hayranlığı çok büyüktü. Öğrencilerinin de öyle olmasını isterdi. Örneğin bir arkadaşımız köpekten dolayı yalıya röleve almak için giremediğini beyan ettiğinde “aşılun, gidin, di mi” demişti. Karşısına çıktığımızda Rölöve ve Proje tashihlerinin peş peşe gösterilmesi mümkündü.

Bir gün içeri bize birinci sınıfta temel ve duvarları anlatan yardımcısı o genç şeker hocamız girdi. Hocanın masasına bir proje açtı. Biz ise geri çekildik. Hoca projeye çok kısa bir göz attıktan sonra gözünü pencereye çevirip, “Ah efendim, bacası yok, di mi.” dedi. Gerçekten geçen vapurun bacası yoktu. Biz ona bakarken güler yüzlü genç hocamız da projeye bakıyordu. Ve yüzü kıpkırmızı olmuştu. Biz o an hocanın bir zarafetine tanık olmuştuk.

Aynı asalet ve zarafetinin tanıklığı okulun girişinde de bir gün rastlamıştım. Hoca bordo Buick marka arabası “ki eldiven ile kullanırdı” ile yoldan içeri giriyordu. Herhalde biraz ani girmiş olmalı ki, arkasındaki bir dolmuş şoförü söylendi. O sırada Hoca'nın gayet sakin sadece arabasının camını kapatması benim için ayrı bir dersti.

O zamanlar Akademi'de geceleri de kalıp, çalışabilirdik. Çalışma mekânımız Hoca'nın Atölyesi ve asma katı idi. Ancak asma kata kadar yayılmamız kanımca asistanınca pek uygun karşılanmazdı. Bir gün saat gece 3.00 suları artık evlerimize gitmeğe karar verdik. Fakat gördük ki asma kata koyduğumuz paltolarımıza kapı kilitlendiği için erişemiyoruz. Akademinin ek inşaatından taşıdığımız bir kalası atölyeden asma kata dayayıp, maymun

gibi tırmanarak paltolarımıza eriştik. Kalası da başaramızın bir nişanesi olarak yerinde bırakıp, ertesi gün Hoca'mızla o yapılı asistanı arasında geçecek konuşmaları düşünerek keyifle ayrıldık.

Aradan yıllar geçmiş ben 1967'de asistan temsilcisi olarak kurullarda Hoca ile birlikte ancak toplantı masasının kıyısında tutanak kâtibisi olarak yerimi almıştım. 1969'da da Akademi Kanunu çıkmış, hocalarımız Akademik unvanlarını almışlardı. Kurullarda da görüyordum ki, Hoca pek konuşmuyor. Ancak diğer hocalarımız onun istemeyeceği bir durumu yaratmamaya aşırı özen gösteriyorlardı. Varlığı konunun biçim kazanmasına yetiyordu.

Bir gün Akademi Başkanlığı Odasına bir konu hakkında görüşme yapmak üzere çağırılmışım. Koltukta gözlüklü, zayıf ve kibar bir hocamız oturuyor. Koltuğunda arkasına iyice yaslanmış bir şekilde bana eski Galatasaray ve Akademi günlerini anlatıyor ve ilerleyen dakikalarda sohbetin keyfi ile özel içkisinden bir kadeh de bana ikram ediyor. Birden kapı açılıyor içeri Sedat Hoca giriyor. O an ayağa ok gibi fırlayan ve kadehlerin üzerini bir evrak ile kapatmaya çalışan diğer hocamın telaş ve tavrındaki saygıyı hiç unutamam.

Hoca'mızın bu saygın tavrı bizleri fazlasıyla etkilerdi. Hatta bazen içimden Hoca beni öğrenciliğimden pek hatırlamıyor, diye de geçirdiğim olmuştur. Ancak bir gün giriş holünde Akademinin bir etkinliği için koşuşurken gelip sevgisini daima saklayan bir babanın şefkati ile kolumdan tuttu. Hiç unutmuyorum. "Siz kuuzum benim asistanım olmalıymışsınız" dedi. Çok gururlanmıştım. Seneler sonra akademinin emektar fotoğrafçısı bana o yılların bir resmini verdi. Resim Heykel

Müzesi'nde yapılan bir toplantıdan. Resim çekilirken hiç haberim olmamış. Kendimi konunun önemine kaptırmışım. Ancak Hoca'nın hiç alışılmadık iki pozunu var.

Derken günler akıp gitti. Hoca artık yaşlanmış, emeklilik dönemini yaşıyordu. Yine de diploma jürilerinde eski bir hocamız olarak yer alıyordu. Ancak bir gün izlediğim bir tablo beni çok üzmüştü. Benim kuşağımdan genç bir hoca arkadaş jüride öğrenciye sorular üstüne sorular soruyorken, grup arkada kalmış Hoca'nın projeyi görmesine bile olanak vermiyorlardı.

Bir insanın kişiliği nasılsa onun mimari kimliğinde de o izleri bulmak mümkündür. Kanımca bir Sadrazam torunu, bir Hariciyeci'nin oğlu, Osman Hamdi Bey'in yeğeni ve bir İstanbul beyefendisi olan Sedat Hoca, yetişme koşulları, aldığı eğitim, duruşu, davranışı, şık giyimi ve konuşma üslubu ile bir Osmanlı - Cumhuriyet ve çağdaşlık sentezi idi.

1908 yılında doğan ve ilk öğrenimini Cenevre'de, orta öğrenimini Münih'te yapan Sedat Hakkı Eldem 1924-1928 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisi

Mimarlık Bölümü'nde okumuştur. 1932 de GSA'ne asistan olarak giren Hoca'nın mimarlık gelişimine katkısı olan kişiler ise Auguste Perret, Hans Poelzig, Le Corbusier, F.L.Wright, Giulio Mongeri olmuştur. Dolayısıyla mimarisindeki ulusalcılık ile çağdaşlık sentezi her zaman karşımıza çıkmıştır. Yapılarında ortaya koyduğu boyutsal görkem ve zengin bir mekân anlayışı adeta kollarını bağlayarak duruşundaki batılı zarafetinin bir yansıması idi. Ancak soyundan gelen asaleti yapılarına da bir şekilde yansıtıyordu.

Daha sonra onun mimari tarzını uygulamaya çalışanlar, onda görülen sadelik ve yalınlığın yarattığı zenginlik ve görkeme yeterince ulaşamamışlardır. Aslında ondan mimari kimlik adına alınacak daha pek çok dersler vardı. Nasıl mimariye bakarak o çağın felsefi düşüncesi, toplumsal yaşamı ve çevresel koşulları anlayabiliyorsak, bir mimarın eserlerine bakarak da onun kişiliği hakkında fikir sahibi olmamız mümkündür. Ne büyük onur ki bana, öğrencisi oldum, onu yakından tanıyabildim. Sedad Hoca gerek mimari eserleri gerekse de kitapları ile gelecek kuşaklara da hocalık yapmaya devam edecek, Türk Mimarlığı'nın ve Akademi'nin adı anıldıkça onun da adı, daima yaşayacak ve büyük bir saygı ile anılacaktır •

Not: Metinde adı geçen veya resimlerde görülen kişiler kim diye soranlar olabilir. "Onu da onlar bulsunlar, di mi, efendim."

